DOI: 10.52145/tfk.v25i1.2558
Novus forlag · eISSN 2387-6727

Redaksjonelt

Endelig kommer første nummer av Tidsskrift for Kulturforskning 2026! Dette nummeret byr på hele seks solide artikler vi håper får mange og engasjerte lesere. I spalten *Kulturhistorier* får vi dessuten et innblikk i det digitale tradisjonsarkivet Samla.no, og på vegne av juryen i Forening for kulturforskning presenterer vi tidsskriftets aller første artikkelpris – gratulerer til prisvinneren!

Videre presenterer hele fire nydisputerte dr.gradskandidater seg i dette nummeret. Mange av stemmene du møter her tilhører en ny generasjon forskere, og utgivelsen er dermed også et uttrykk for at kulturforskningen lever i beste velgående.

Neste nummer (2026-2) blir et temanummer ved gjesteredaktør Professor Tone Hellesund, Universitetet i Bergen.

God lesning!
Red.

Forening for kulturforsknings artikkelpris
Forening for kulturforsknings artikkelpris deles ut for å hedre våre kolleger, stimulere til faglig utvikling og fornying, og skape oppmerksomhet rundt god forskning. Den skal deles ut for en vitenskapelig artikkel i Tidsskrift for kulturforskning som utmerker seg som et nyskapende og gjennomarbeida bidrag til fagets utvikling.

Juryen for årgangene 2024 og 2025 er oppnevnt av Forening for kulturforsknings styre, og har bestått av

- Marit Anne Hauan, førsteamanuensis UiT
- Hannah Kristine Lunde, postdoktor UiB
- Ida Tolgensbakk, førstekonservator Stiftelsen Norsk Folkemuseum

De to årgangene komiteen har vurdert inneholder fire numre av tidsskriftet med til sammen 21 vitenskapelige artikler. Ett er et temanummer om migrasjon, og ett nummer har form av et festskrift. Kvaliteten er jevnt over god, og juryen hadde flere artikler oppe til diskusjon som fortjener hederlig omtale: Anne Sigrid Refsums artikkel om folkebøker og skillingsviser; Solveig Myrstad Wøllo Egebergs artikkel om kategorier, metaforer og ugress; Ane Ohrviks nærlesning av fem trolldomsprosesser.

Til slutt falt valget på en artikkel som brøyter vei på flere vis. Prisen gis til **Jorunn Jernsletten**, Várjjat sámi musea/Varanger samiske museum, for artikkelen ***Fra poiêsis til duddjot. Om handlingsbåren kunnskap og rematriering av duodji***, Tidsskrift for kulturforskning Vol 1 2024.

Juryens begrunnelse: «I denne artikkelen tar Jernsletten utgangspunkt i en spesifikk form for hverdagslig duodji, for å diskutere hvilke former for kunnskap som er i spill når håndverk gjenskapes og videreføres. Eksempelet hun har valgt er geavllet, neverskrukker, en form for neverkurver som brettes av et helt neverflak, med seljekvister som sammenbinding og hank. Geavllet finnes i dag kun som objekter på museer, siden praksisen har gått ut av bruk. Jernsletten viser hvordan det har vært mulig å studere en geavllet i samlingen for å ta rede på materiale og teknikk, og til en viss grad dedusere seg frem til bruk av redskap og metode. Jernsletten argumenterer for at kunnskapen som kreves for å utforme gjenstander fra materialer i håndverksarbeid skiller seg fra annen kroppslig lært kunnskap, og hun utforsker hvilke konsekvenser det har for arbeid med immaterielle tradisjoner der kunnskapsoverføringskjeden er brutt gjennom kolonial undertrykking. Hun skriver at hun «vil presentere ulike måter å beskrive hva som skjer når man frambringer konkrete produkter med hendene» og «hvordan duodjiprosesser kan gjenopprette forbindelsen til tapt kunnskap, og hvordan den samiske begrepsbruken gjenspeiler en forståelse av at kunnskapen bor i handlingen». Hun diskuterer klokt og pedagogisk for hvilke begreper vi har til rådighet for å forstå det handlingsbårne og usagte når vi undersøker museale håndverksgjenstander.

Jernsletten tar utgangspunkt blant annet i Aristoteles begrep poiêsis som betegner selve produksjonsprosessen, og spør hva det betyr å gjenskape et museumsobjekt som har gått ut av bruk og ikke lenger produseres. Hva slags kunnskap må gjenskapes? Hennes utgangsposisjon er at produksjon av tradisjonelle håndverksprodukter er immateriell kulturarv. Produksjonen er avhengig av kunnskap som gjenskapes hver gang den brukes, og er avhengig av handlingen for å videreføres. Men Jernsletten hevder at begrepet handlingsbasert kunnskap som vanligvis brukes om slike prosesser tilslører det særegne ved kunnskapen som kreves for å produsere objekter. Hun bringer videre inn det nordsamiske verbet duddjot som beskriver produksjonen av duodji, samisk håndverk. I denne aktiviteten er både poiêsis og praxis til stede, og fra et vitenskapelig perspektiv også episteme, i form av produktiv forståelse. Gjennom duddjot forvandles et materiale til et objekt og samtidig forvandles utøveren seg selv ved å utvide egen ekspertise slik at den overlapper med andre håndverkere i nåtid, fortid og fremtid. Dette skaper en sitasjon der en både formidler teknisk kunnskap og verdier.

I museene finnes mange gamle objekter som har blitt skapt på denne måten, der kunnskapen om produksjonsprosessen har gått tapt. Å gjenskape disse kan brukes i avkolonisering, og åpne muligheter for å ta opp igjen kunnskapstradisjoner som ble brutt gjennom tvungen assimilering. Jernsletten formulerer det slik: «Å arbeide med immaterielle tradisjoner gjør det klart at denne typen kunnskap er noe du gjør, ikke noe du har». Med denne artikkelen tilbyr Jernsletten det kulturhistoriske fagfeltet nye begreper og nye analytiske aspekter i arbeidet med å forstå det usagte i gjenstandene.»

Prisvinneren presenteres også på Forening for kulturforsknings nettsider kulturforskning.no